

Zápis z jednání organizační skupiny Komunitního plánování sociálních služeb Znojemska

Datum a čas: 14.04.2022 od 13:30 hod.

Místo: zasedací místnost č. 625 (6. NP), budova MÚ, náměstí Armády 1213/8, Znojmo

Program jednání:

1. Přivítání
2. Raná péče pro děti s PAS (Paspoint, z.ú., Dotyk II, o.p.s.)
3. Terénní odlehčovací služby pro osoby s PAS
4. Transformace služeb TyfloCentra Brno, o.p.s.
5. Závěr

1. Přivítání

Mgr. Maar přivítal členy organizační skupiny a představil novou koordinátorku Komunitního plánování sociálních služeb Znojemska Ing. Jitku Jurášovou.

Koordinátorka následně seznámila členy s programem jednání a sdělila, že podstatou dnešního setkání je plánování *Sítě sociálních služeb v ORP Znojmo pro rok 2023* (dále jen „Sít“). Sdělila, že k jednání jsou přizváni zástupci dvou poskytovatelů sociálních služeb (Paspoint, z. ú., Dotyk II, o.p.s.).

Koordinátorka společně s vedoucím Mgr. Maarem sdělili členům následující informace k Síti:

Informace o Síti:

- Pro rok 2022 je v Síti sociálních služeb v ORP Znojmo 42 sociálních služeb.
- V dubnu se bude sestavovat *Sít sociálních služeb v ORP Znojmo pro rok 2023* (dále jen „Sít“) – plánované změny v síti:
 - nízkoprahové denní centrum pro osoby bez přístřeší
 - raná péče pro děti s PAS¹
 - terénní odlehčovací služby pro osoby s PAS
 - transformace sociálních služeb poskytovatele TyfloCentrum Brno, o.p.s.
- Rozvojová strategie JMK pro rok 2023 se zaměřuje i na podporu *rané péče a odlehčovacích služeb*.
- Financování Sítě:
 - pro rok 2022 je v rámci spolufinancování na sociální služby vyčleněno **24,5 milionu Kč**
 - z dotačního programu čerpáno **23 776 300 Kč** – rezerva cca **724 000 Kč**
 - nákladovost Sítě v souvislosti s výše plánovanými změnami by měla být stále v souladu s rozpočtem na rok 2022 – jde však nyní pouze o kvalifikovaný odhad (budou vydána nová Pravidla financování sociálních služeb v JMK pro léta 2023-2024; budou upřesněny kapacity)

¹ PAS – porucha autistického spektra

2. Raná péče pro děti s PAS

Koordinátorka sdělila následující informace:

- Podpora této služby je zakotvena v SPRSS 2020-2023:
 - OZP: Priorita 1, Opatření 1.7 – Podpora služeb rané péče pro děti s PAS
- Na Znojmsku poskytují službu rané péče pro děti s PAS dva poskytovatelé (Paspoint, z. ú., Dotyk II, o.p.s.), přičemž obě služby poskytují péči a podporu obdobnému počtu klientů.
- Potřebnost byla projednávána i na minulém jednání skupiny - výstupem bylo pozvat zástupce těchto služeb na další jednání.
- Výstup z jednání pracovních skupin „OZP“ a „DMR“: služba je potřebná.

Následně koordinátorka přizvala k jednání zástupce poskytovatele Dotyk II, o.p.s., pana ředitele Mgr. Žáka.

Představení služby zástupcem poskytovatele Dotyk II, o.p.s.

Mgr. Žák předal členům skupiny následující informace:

- specializace rané péče na děti s poruchou autistického spektra
- pro rok 2023 žádají kvůli poptávce rozvoj úvazků o 2 pracovníky přímé péče
- na Znojmsku mají 11 klientů (4 ze Znojma, 7 z okolních obcí) a v pořadníku dalších 10 zájemců
- celková kapacita v JMK je nyní 63 klientů, avšak poptávka je výrazně vyšší – dalších 40 zájemců je v pořadníku)
- čekací lhůta je v současnosti v rozmezí šesti až dvanácti měsíců
- rozvoj úvazků je součástí rozvoje JMK
- průběh poskytnutí služby:
 - 1 hodina speciální přípravy (příprava specifických pomůcek pro konkrétního klienta)
 - 2,5 hodiny práce s klientem
 - 1 hodina pro tvorbu zápisu
 - terapie u jednoho klienta probíhá 1x měsíčně
 - cesta za klientem není hrazena z finanční podpory

Mgr. Maar se zeptal na zastoupení v jiných ORP: Mgr. Žák odpověděl, že v ORP Znojmo je největší poptávka. V ORP Břeclav mají 6 klientů, v ORP Hodonín také 6 klientů.

Mgr. Maar se zeptal, jakou poptávku klientů je schopen pokrýt jeden úvazek přímé péče. Mgr. Žák odpověděl, že na jeden úvazek připadá cca 10 klientů.

Mgr. Růžičková se zeptala, jaká je průměrná doba poskytování služby u jednoho klienta. Mgr. Žák odpověděl, že v průměru poskytují jednomu klientovi službu 5 let.

Členové neměli další otázky.

Proběhlo poděkování, rozloučení s Mgr. Žákem.

Koordinátorka následně přizvala k jednání zástupce poskytovatele Paspoint, z.ú., Mgr. Polenského, vedoucího osobní asistence pro osoby s PAS. P. ředitel se nemohl dostavit.

Představení služby zástupcem poskytovatele Paspoint, z.ú.

Mgr. Polenský předal členům skupiny následující informace:

- na Znojemsku mají 13 klientů (počty za město Znojmo a ORP zašle e-mailem), počet zájemců v pořadníků také zašle e-mailem
- celková kapacita v JMK je odhadem 70 až 100 klientů
- problémem je nemožnost za současného personálního stavu pokrýt celou poptávku, celkem mají cca 2 500 klientů
- zaměstnávají speciálního pedagoga, sociálního pracovníka i psychology – zajišťují tak komplexní i návaznou péči a podporu (sami poskytují i sociální rehabilitaci a SAS² pro rodiny s dětmi)
- průběh poskytnutí služby: - speciální příprava předem (příprava specifických pomůcek pro konkrétního klienta)
 - cca tříhodinová práce s klientem (kladou důraz na důvěru a otevřenou komunikaci, budují vztah s klientem)
 - terapie u jednoho klienta probíhá 1x měsíčně
 - cesta za klientem není hrazena z finanční podpory

Mgr. Maar se zeptal na zastoupení v jiných ORP: Mgr. Polenský odpověděl, že největší poptávka je v ORP Znojmo, ORP Břeclav a v Brně.

Mgr. Maar se zeptal, jakou poptávku klientů je schopen pokrýt jeden úvazek přímé péče. Mgr. Polenský sdělil, že tuto informaci pošle také dodatečně e-mailem.

Mgr. Maar se dotázal, zda má ještě někdo nějakou otázku. Členové další doplňující otázky neměli.

3. Terénní odlehčovací služby pro osoby s PAS

Mgr. Maar představil záměr vzniku nové sociální služby „*terénní odlehčovací služby pro osoby s PAS*“ od poskytovatele Paspoint, z.ú.

Zástupci Paspointu, z. ú. na podzim představili odboru sociálnímu myšlenku vzniku *terénní odlehčovací služby pro osoby s PAS*. Smyslem terénní služby je poskytovat péči v přirozeném prostředí klientů s PAS. Nejprve by poskytovali tuto službu dosavadním klientům v ORP Znojmo, kde je již vybudována důvěra klienta/rodiny v konkrétního pracovníka.

Zástupci poskytovatele Paspoint, z.ú. vedli jednání i na JMK a JMK vznik služby podpořil. Poskytování služby by mělo být zahájeno v roce 2023.

Mgr. Maar uvedl, že odbor sociální by tuto sociální službu rád zařadil do Sítě a sdělil, že Mgr. Polenský představí členům tento záměr nyní podrobněji.

Koordinátorka uvedla, že z jednání pracovních skupin (OZP, DMR) vyplynulo, že služba je na území Znojemska velmi vítaná.

Byl předán prostor Mgr. Polenskému.

² SAS – sociálně aktivizační služby

Představení služby zástupcem Paspointu, z.ú.:

- V plánu je prozatím 5 úvazků přímé péče pro JMK.
- Terénní odlehčovací službu volí na základě podnětů od rodičů (klienti s PAS mají potíže se změnou prostoru, režimu i cesty, která je se změnou pobytu spojená).
- Pracovníci budou chodit do prostředí rodiny, klient tak nebude ve stresu. Pracovníci obdrží od rodiny informaci, jak klient v rodině funguje, jaký je jeho režim, jaké má oblíbené jídlo.
- Službu budou zajišťovat pracovníci ze současné osobní asistence, které již klienti znají.

Mgr. Růžičková se dotázala, proč není služba řešena v rámci osobní asistence. Mgr. Polenský sdělil, že tato služba má fungovat převážně na principu **aktuální potřeby** (např. když rodič onemocní či si chce odjet na víkend odpočinout). Osobní asistence má velmi dlouhé pořadníky a není schopna reagovat okamžitě.

Mgr. Růžičková se dále dotázala, kde bude pracovník přespávat a jak budou řešeny přestávky v souvislosti se zákoníkem práce. Mgr. Polenský odpověděl, že pracovníci budou pracovat na směny a že detaily budou ještě v průběhu roku dojednány.

Mgr. Martina Svobodová se dotázala, jaká je **cílová skupina**. Cílová skupina by měla být věkově neomezená.

Mgr. Růžičková se dotázala, jak bude služba hrazena, zda nebude sazba limitující pro rodiny. Mgr. Polenský odpověděl, že nepředpokládají stanovení maximální sazby za tuto službu. Informoval, že existují grantové podpory a že v rámci poradenství poskytují tyto informace rodinám.

Nebyly položeny další otázky. Mgr. Maar poděkoval jménem skupiny Mgr. Polenskému a rozloučil se s ním.

Rozhodnutí ohledně zařazení rané péče a terénní odlehčovací služby do Sítě:

Mgr. Maar vyvolal diskusi ohledně zařazení rané péče a terénní odlehčovací služby pro osoby s PAS do *Sítě sociálních služeb v ORP Znojmo pro rok 2023*:

Rané péče pro děti s PAS:

Členové skupiny se **jednohlasně shodli, že do Sítě sociálních služeb Znojemska pro rok 2023 je vhodné zahrnout oba poskytovatele, a to v kapacitě 10 klientů pro Paspoint, z.ú. a 10 klientů pro Dotyk II, o.p.s.**

Terénní odlehčovací služby pro osoby s PAS:

Mgr. Růžičková se dotázala, zda nezařadíme službu do Sítě až v příštím roce. Mgr. Maar sdělil, že bychom službu rádi zařadili z důvodu potřeby do Sítě již na rok 2023, avšak ne nyní v květnu, ale až v rámci aktualizace na podzim, kdy bude vyjasněno i financování.

MUDr. Jajtner, MBA sdělil, že poptávka je silná, a proto by se přimlouval za zařazení služby do Sítě. Ing. Šalomon souhlasí s tímto názorem.

Ing. Veleba se dotázal, jaká je s poskytovatelem zkušenost a zda je osobní či zprostředkovaná. Mgr. Maar uvedl, že Paspoint, z. ú. již v Síti je a jednání vždy probíhá bez problémů. Co se týče klientů, jedná se o zprostředkovanou informaci spokojenosti klientů s poskytovatelem.

Mgr. Sovjáčková, DiS. se dotázala, zda by služba byla zahrnuta v rámci deklarace potřeby do skupiny A. Mgr. Maar uvedl, že se neplánuje zařazení do skupiny A, ale do skupiny C. Ve skupině A je pouze příspěvková organizace města Znojma.

Mgr. Martina Svobodová se dotázala, jak se bude služba financovat - zda na úvazek či kapacitně. Mgr. Maar sdělil, že princip financování bude dořešen.

Mgr. Alice Svobodová uvedla, že souhlasí se zařazením obou poskytovatelů a dotázala se na rozdělení kapacit. Mgr. Maar sdělil, že pokud budou do Sítě zařazeni oba poskytovatelé, celková plánovaná kapacita v počtu 20 klientů bude rozdělena: město Znojmo by finančně podpořilo max. kapacitu 10 klientů pro každého poskytovatele.

Členové skupiny se jednohlasně shodli, že je vhodné zařadit terénní odlehčovací služby do Sítě sociálních služeb v ORP Znojmo pro rok 2023, avšak až v rámci aktualizace Sítě, která proběhne na podzim roku 2022.

4. Transformace služeb TyfloCentra Brno, o.p.s.

Koordinátorka informovala o další změně, která se promítne do Sítě sociálních služeb v ORP Znojmo pro rok 2023. Informovala o včerejším jednání se zástupci TyfloCentra Brno, o.p.s.:

- v současnosti jsou v Síti zařazeny tři služby TyfloCentra Brno, o.p.s., které město Znojmo již finančně podporuje (sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, průvodcovské a předčitatelské služby, odborné sociální poradenství)
- v rámci transformace/redefinice budou tyto 3 služby sloučeny do sociální služby *sociální rehabilitace*
- sociální rehabilitaci TyfloCentrum Brno, o.p.s. již v JMK poskytuje, nejde tedy o vznik nové služby
- změna platí od ledna roku 2023 – proto je nutné reagovat na ni již nyní při tvorbě Sítě

Přílohou zápisu je popis redefinice výše zmíněných sociálních služeb vypracovaný poskytovatelem TyfloCentrum Brno, o.p.s.

5. Závěr

Koordinátorka shrnula schválené změny v Síti:

- zařazení nízkoprahového denního centra pro osoby bez přístřeší
- zařazení rané péče pro děti s PAS poskytovatele Paspoint, z.ú. i poskytovatele Dotyk II (podpořená kapacita: max. 10 klientů pro každého poskytovatele)
- terénní odlehčovací služby pro osoby s PAS (v rámci aktualizace Sítě)
- transformace služeb TyfloCentra Brno, o.p.s. (dosavadní služby budou nahrazeny sociální rehabilitací)

Mgr. Maar poděkoval členům za účast, sdílení informací a diskuzi a popřál všem krásný zbytek dne.

Zápis zpracovala: Ing. Jitka Jurášová, koordinátorka KPSS Znojemska

Příloha:

1. Popis redefinice sociálních služeb TyfloCentra Brno, o.p.s.

Příloha č. 1 - Popis redefinice sociálních služeb TyfloCentra Brno, o.p.s.

TyfloCentrum Brno, o. p. s.

Redefinice sociálních služeb pro osoby se zrakovým postižením

Rádi bychom tímto dokumentem představili redefinici sociálních služeb pro osoby se zrakovým postižením, které poskytuje obecně prospěšné společnost TyfloCentrum Brno. Ve změnách podmínek budou služby poskytovány již od 1. 1. 2023.

Úvod

Již 15 let se sociální služby řídí Zákonem o sociálních službách č. 108/2006 (dále jen Zákon). TyfloCentrum Brno, o.p.s. (dále jen společnost) v době nabytí účinnosti Zákona měla za sebou 6 let své existence, kdy navazovala na činnost do té doby působících odborných středisek svého zakladatele (Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých). V Zakládacím listině společnosti je popsán celý komplex činností, které se ve prospěch cílové skupiny osob se zrakovým postižením zavazuje konat.

Zákon definuje **velké množství druhů služeb (34)**, které jsou si v mnoha ohledech velmi podobné. Je to z toho důvodu, že Zákon definuje **13 základních činností** a každému z druhů služeb Zákon určí, které základní činnosti musí poskytovat. Mnoho služeb má pak povinnost poskytovat stejné nebo podobné základní činnosti. **Stejnou konkrétní pomoc lze tak poskytovat v rámci více druhů služeb.**

Naše společnost v roce 2007 zaregistrovala **5 druhů sociálních služeb**, zejména s ohledem na tradici poskytování služeb před účinností Zákona:

- odborné sociální poradenství,
- průvodcovské a předčitatelské služby,
- sociální rehabilitaci,
- sociálně aktivizační služby,
- sociálně terapeutické dílny.

Názvy služeb hodně napovídaly o obsahu služeb. Vzhledem k opakujícím se základním činnostem u více druhů služeb měla společnost osvědčené rozdělení, v kterém z druhů služeb základní činnost poskytuje nebo jakou část základní činnosti poskytuje v rámci kterého druhu služeb. Např. „pomoc při obstarávání osobních záležitostí“ byla součástí Asistenčních služeb pro nevidomé, „pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů“ bylo v kompetenci našich Poraden, „zájmové, vzdělávací a volnočasové aktivity“ bylo náplní našich Aktivizačních služeb zrakově postiženým, „návky obsluhy, dovednosti a schopnosti“ byly doménou Sociální rehabilitace zrakově postižených.

Redefinice služeb poskytovaných naší společností

Systém 5 druhů služeb prokazoval také své nevýhody, zejména u klientů, kteří služby potřebovali využívat ve větší míře, tj. využívali více druhů služeb. Znamenalo to předávání klientů mezi službami, pro pracovníky i pro klienty zvýšená administrativa, více uzavíraných smluv a složitější sledování potřeb klienta napříč jednotlivými druhy využívaných služeb.

Nabízí se tak **možnost poskytovat většinu základních činností v rámci služby, která má portfolio základních činností** definovaných Zákonem **nejširší**. A tím je **sociální rehabilitace**. Proto se naše společnost rozhodla na základě doporučení oddělení komunitního plánování Jihomoravského kraje i Magistrátu města Brna přistoupit k tzv. redefinici našich služeb.

Služba, která zůstane beze změny, je **Terapeutická dílna HapAteliér**.

Ostatní služby budou „sloučeny“ pod sociální rehabilitaci s výjimkou některých činností průvodcovské a předčitatelské služby, které jednoznačně vykazují pouze „péčový“ charakter.

Hlavním cílem redefinice našich služeb pro osoby se zrakovým postižením je

- **zjednodušení pomoci prostřednictvím jedné komplexní služby** (jedna služba = jedno jednání se zájemcem, komplexní posouzení nepříznivé sociální situace, jedna smlouva o poskytování služby, propojené individuální plánování všech potřebných základních činností, komplexní hodnocení služby, snadnější aktualizace individuálních plánů, více času na práci s klientem ...)
- **zjednodušení finančního řízení** (úvazky pracovníků a náklady se nemusí členit do jednotlivých služeb)

Klienti nesmí přijít o žádnou z dosud námi nabízených pomoci.

Při redefinici služeb jsme vyšli především ze **Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji**, který upřesňuje konkrétní požadavky na poskytování jednotlivých druhů služeb v rámci krajské sítě služeb.

1. Základní činnosti sociální rehabilitace

§ 35 Vyhlášky č. 505/2006 v platném znění, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách 108/2006 v platném znění:

- (1) Základní činnosti při poskytování sociální rehabilitace se zajišťují v rozsahu těchto úkonů:
- a) nácvik dovedností pro zvládnání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začleňování:
 1. nácvik obsluhy běžných zařízení a spotřebičů,
 2. nácvik péče o domácnost, například péče o oděvy, úklid, drobné údržbářské práce, chod kuchyně, nakupování,
 3. nácvik péče o děti nebo další členy domácnosti,
 4. nácvik samostatného pohybu včetně orientace ve vnitřním i venkovním prostoru,
 5. nácvik dovedností potřebných k úředním úkonům, například vlastnoručního podpisu,
 - b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:
 1. doprovázení dospělých do školy, školského zařízení, zaměstnání, k lékaři, na zájmové aktivity a doprovázení zpět,
 2. nácvik schopnosti využívat dopravní prostředky,
 3. nácvik chování v různých společenských situacích,
 4. nácvik běžných a alternativních způsobů komunikace, kontaktu a práce s informacemi,
 - c) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti:
upevňování získaných motorických, psychických a sociálních schopností a dovedností,
 - d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:
 1. podávání informací o možnostech získávání rehabilitačních a kompenzačních pomůcek,
2. informační servis a zprostředkovávání služeb

2. začlenění odborného sociálního poradenství do sociální rehabilitace

Odborné sociální poradenství má podle § 4 Vyhlášky č. 505/2006 Sb. definovány tyto základní činnosti

- a) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:
zprostředkování navazujících služeb,
- b) sociálně terapeutické činnosti:
poskytnutí poradenství v oblastech orientace v sociálních systémech, práva, psychologie a v oblasti vzdělávání; ...
- c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:
 1. pomoc při vyřizování běžných záležitostí,
 2. pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s přirozeným sociálním prostředím.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji v kapitole 16.2.9 (sociální rehabilitace) uvádí, „*Poskytovatel poskytuje sociální poradenství v oblasti sociálních dávek ...“ a dále zde uvádí „poskytovatel ... poskytuje poradenství a odpovídající podporu doplňující přirozené zdroje a veřejné služby v rozsahu, který vyplynul ze zjišťování potřeb.“*

Porovnáním základních činností obou druhů služeb a daným požadavkem ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji lze poskytovat službu našich **Poraden pro zrakově postižené v rámci sociální rehabilitace.**

2. začlenění sociálně aktivizačních služeb do sociální rehabilitace

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením mají podle § 31 Vyhlášky č. 505/2006 Sb. definovány tyto základní činnosti:

- a) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:
zájmové, vzdělávací a volnočasové aktivity,

b) sociálně terapeutické činnosti:

socioterapeutické činnosti, jejichž poskytování vede k rozvoji nebo udržení osobních a sociálních schopností a dovedností podporujících sociální začleňování osob,

c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:

1. pomoc při komunikaci vedoucí k uplatňování práv a oprávněných zájmů,
2. pomoc při vyřizování běžných záležitostí.

Podstatou našich současných **Aktivizačních služeb zrakově postiženým** je zapojení klienta do aktivního způsobu života prostřednictvím **speciálních zájmových vzdělávacích a volnočasových aktivit** na základě individuálních plánů, při kterých se zohledňuje smyslový¹ handicap klienta.

Nabídka speciálních aktivit je především prostředek k dosažení cíle. Cílem je udržet aktivní způsob života klienta a posilovat jeho specifické dovednosti, které získal z důvodu zrakového postižení. Nepoužívání a neprocvičování získaných dovedností obvykle způsobí ztrátu těchto dovedností a vytváření nepříznivé sociální situace získáním vyšší závislosti na pomoci druhých osob.

Pojetí tohoto druhu služby podle Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji je však jiné, viz kapitola 16. 1. 10: „Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením jsou poskytovány především jako terénní služba krátkodobého charakteru, která podporuje uživatele v nalezení vhodného řešení jeho nepříznivé sociální situace prostřednictvím využití sociálních služeb v jeho nejbližším okolí (např. pečovatelská služba, osobní asistence), nebo využitím společenských možností (aktivit) v rámci obce. Při hledání řešení nepříznivé sociální situace spolupracuje služba se sociálním pracovníkem obce, ve které uživatel žije. ... nezastupují společenské, kolektivní aktivity.“ **Toto pojetí služby pro osoby se smyslovým postižením je poměrně obtížné¹.**

Naše pojetí **Aktivizačních služeb zrakově postiženým** s cílem podpory posilování dovedností a zvyšování kompetencí rozhodně není službou krátkodobého charakteru a zastupuje do jisté míry aktivity pro běžnou populaci¹. Díky důležitému cíli aktivizačních služeb - **posilovat specifické dovednosti** - může být služba zařazena i do sociální rehabilitace.

3. začlenění některých činností průvodcovských a předčitatelských služeb do sociální rehabilitace

Průvodcovské a předčitatelské služby mají podle § 8 Vyhlášky č. 505/2006 Sb. definovány tyto základní činnosti:

a) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:

1. doprovázení dětí do školy, školského zařízení, k lékaři, na zájmové a volnočasové aktivity a doprovázení zpět,
2. doprovázení dospělých do školy, školského zařízení, zaměstnání, k lékaři, na zájmové a volnočasové aktivity, na orgány veřejné moci a instituce poskytující veřejné služby a doprovázení zpět,

b) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:

1. pomoc při vyřizování běžných záležitostí,
2. pomoc při komunikaci vedoucí k uplatňování práv a oprávněných zájmů,
3. předčítání nebo jiný způsob zprostředkování informace osobám s poruchami komunikace.

Průvodcovské a předčitatelské služby jsou poměrně specifické služby původně vytvořené především pro cílovou skupinu osob se zrakovým postižením (podobně jako služby tlumočnické pro osoby se sluchovým postižením). A zatímco Průvodcovské a předčitatelské služby byly zařazeny mezi služby sociální péče (s příspěvkem uživatele služby), Tlumočnické služby mezi služby preventivní. Důvod byl ekonomický². V obou případech se však jedná o velmi podobné služby pro smyslově postižené, které zprostředkují kontakt se společenským prostředím, pomáhají při komunikaci, zpřístupňují a porozumění informací (*vizuálních pro osoby se zrakovým postižením / mluvených, akustických a zvukových pro osoby se sluchovým postižením*) a pomáhají při vyřizování běžných záležitostí.

¹ Účast na běžných veřejných aktivitách je pro osobu se smyslovým (sluchovým i zrakovým postižením) obtížná, někdy nemožná, a v případě účasti ji činí závislou na druhé osobě, která běžnou aktivitu přibližuje tlumočením (u sluchově postižených) nebo slovním doprovodem (popisem) děje (u zrakově postižených).

² Zatímco osoby se zrakovým postižením dosáhnout na některý ze stupňů závislosti (spojený s finančním příspěvkem), osoby se sluchovým postižením na příspěvek z důvodu přiznaného stupně závislosti obvykle nedosáhnou (Tlumočnické služby jsou poskytovány zdarma).

Proč začlenit podstatnou část Průvodcovských a předčitatelských služeb do sociální rehabilitace?

Dlouhodobě poukazujeme na to, že naše **Asistenční služby nevidomým** jsou **vysoce proaktivní službou**, které nabízí služby nejen charakteru sociální péče, ale klienty aktivně vedou k udržení a rozvoji dovedností chování v různých společenských situacích, rozšiřují rozhled nevidomých, který vlivem zrakového postižení nelze získávat přirozeně, ale zpřístupňováním vizuálních a tištěných informací.

Na rozdíl od pojetí ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji (kapitola 16.2.7) naše služba nejen nahrazuje schopnosti a dovednosti, které vzhledem ke svému zdravotnímu postižení nemůže klient sám využít, nejen podporuje rozvoj/udržení schopností a dovedností uživatele, ale **aktivně schopnosti a dovednosti uživatele rozvíjí**.

Příklad: pomoc se zajištěním nákupů běžných, sezónních a zájmových potřeb

Pracovnice při poskytování služby vede klienta k tomu, aby

- *uměl vyznat se v sortimentu zboží daného druhu³,*
- *uměl plánovat nákup, který z obchodu sám odnese (doprovázející terénní pracovnice nákup nenosí),*
- *byl k cestě vhodně oblečen nejen podle počasí (klient např. sám nezjistí, zda venku prší, sněží, je zima, teplo ...) a také a upraven (aby nevyšel ven v ušpiněném nebo v nevhodném oděvu - chybějící vizuální kontrola),*
- *obchodě sám volil výběr zboží podle druhu, složení, ceny, oblíbenosti ... (doprovázející terénní pracovnice doprovází klienta k regálům, popisuje zboží, čte informace o zboží, případně zboží podá, aby klient věděl, jak zboží vypadá v nabízeném obalu, případně si zboží zkouší, a pracovnice doprovází klienta při zkoušce, asistuje (naviguje např. do zkušební kabinky)*
- *sám vybrané zboží vkládá do nákupního košíku (nevybrané zboží do regálů vrací terénní pracovnice),*
- *nákup u pokladny klient sám hradí, sám ukládá nákup do tašky, nákup si v doprovodu odnáší sám,*
- *volil způsob označení nebo uložení věcí doma na dané místo, tak, aby je pak doma sám našel.*

Podobné to je i u dalších pravidelně využívaných činností v rámci této služby. Naše služba se tak výrazně odlišuje např. od pečovatelské služby (pečovatelka sama nakoupí, výběr zboží klientem je omezen).

Z tohoto důvodu zařadíme do sociální rehabilitace

- doprovody klienta na ambulantní službu z nejbližší zastávky MHD nebo z místa, na které je klient schopen se sám dopravit, např. nádraží a zpět v rámci dostupnosti služby,
- doprovody do školy, zaměstnání, k lékaři, na zájmové aktivity a zpět (§ 35 Vyhlášky 505/2006, b) 1),
- doprovody na úřad, do banky, na poštu, do knihovny, na instituce poskytující veřejné služby a další veřejná místa a zpět s dopomocí zpřístupnění vizuálních a tištěných informací (předčítání a vyplnění formulářů) s nácvikem porozumění postupů zde uplatňovaných,
- pomoc při zajištění nákupů běžných, sezónních a zájmových potřeb.

Tato pomoc bude bezplatná. Budou moci ji využít klienti v nepříznivé sociální situaci, např. v případě nemožnosti zajistit si doprovody a asistenci jiným způsobem, a z toho plynoucí potřeby klienta.

4. Průvodcovská a předčitatelská služba zůstane zaregistrována v minimalistické verzi

Služba nebude zařazena do základní krajské (ani jiné) sítě služeb. Bude poskytována pouze na území města Brna. Minimalistickou verzí se rozumí úvazek v maximálním zajištění úvazků 0,2.

Půjde především o **předčitatelské služby a jednorázové doprovody**. Jednorázovým doprovodem se rozumí případ, kdy chce Zájemce o službu využít doprovod pouze jednorázově, dle konkrétní jednorázové potřeby zájemce o službu dostat se z místa A do místa B, případně zpět, zjišťování dalších potřeb odmítne a bude mít zájem o uzavření smlouvy pouze na jediný úkon služby, přestože potřebnost z důvodu zrakového postižení je evidentní.

Může jít také o **nepravidelné méně čtené doprovody** nebo **nepravidelné méně čtené předčitatelské služby** dle potřeb zájemce o službu, který frekvenci využívání služby nespécifikuje (*neumí předem specifikovat*), ale předpokládá využití jen několikrát do roka. Zájemce o službu zjišťování dalších potřeb odmítne, souhlasí pouze s uzavřením smlouvy na občasná úkony, které bude předem (podle pravidel služby) specifikovat (objednávat). Služba bude poskytována za úhradu stanovenou Vyhláškou č. 505/2006 v platném znění.

³ Zejména od narození nevidomí nebo dlouhodobě nevidomí nemusí snadno získat z důvodu zrakové vady dostatečný přehled v rozmanitém sortimentu jednotlivých druhů zboží a služeb.

5. Nová sociální rehabilitace - základní oblasti působení:

- nácviky dovedností
- výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti
- poradenství a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů
- zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a pomoc při obstarávání osobních záležitostí

V případě poskytování doprovodů bude kladen **velký důraz na zjišťování potřebnosti a vyhodnocování nepříznivé sociální situace** pro zařazení doprovodů do sociální rehabilitace nebo do minimalizované průvodcovské a předčitatelské služby.

Převažující formou nové sociální rehabilitace bude forma **ambulantní**, doplněna bude formou **distanční**, tam kde je to vhodné (částečně poradenství, částečně nácviky).

Terénní forma bude využívána v oblastech:

- zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a pomoc při obstarávání osobních záležitostí: (jen ve městech, kde má společnost pracoviště: Brno, Břeclav, Znojmo, Mor. Krumlov),
- poradenství: v případě potřeby podpory při jednání na úřadě (jen města Brno, Břeclav, Znojmo, Mor. Krumlov a Vyškov),
- nácviky dovedností: jen v případě, že nemůže být nácvik poskytnut formou ambulantní nebo distanční, a nebude možné použít ani doprovod klienta na ambulantní službu (velmi závažné zdravotní důvody, skutečně znemožňující návštěvu pracoviště poskytovatele,
- výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti: terénní forma bude poskytována pouze na základě předem sestaveného plánu vycházejícího z individuálních plánů klientů v této oblasti.

Zpracovala: RNDr. Hana Bubeníčková